Fungerar ventilationen?

Obligatorisk ventilationskontroll (OVK)

Det är viktigt att ventilationen fungerar för att vi ska må bra. Ventilationssystemen tar in ren och frisk luft och transporterar bort gammal och dålig luft. Ventilationssystem i byggnader där människor vistas mer än tillfälligt ska därför kontrolleras enligt plan- och bygglagstiftningen.

Den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK) syftar till att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat och att ventilationssystemet fungerar som avsett. OVK bidrar också till att uppnå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, vilket bland annat innebär att människor inte ska utsättas för skadliga luftföroreningar, höga radonhalter eller andra oacceptabla hälso- och säkerhetsrisker.

Vem ansvarar för vad?

Byggnadens ägare

Byggnadens ägare ansvarar för att ventilationssystemet underhålls och kontrolleras så att det uppfyller gällande krav på säkerhet, hälsa och funktion. Ägaren ska också se till att OVK utförs vid rätt tidpunkt och att eventuella fel och brister som upptäcks åtgärdas snarast möjligt.

Byggnadsnämnden

Kommunens byggnadsnämnd utövar tillsyn över att reglerna om OVK följs. Om OVK inte utförs eller om konstaterade brister inte åtgärdas kan byggnadsnämnden ingripa med tillsynsåtgärder enligt plan- och bygglagstiftningen.

Besiktning

OVK ska göras innan ett ventilationssystem tas i bruk för första gången (s.k. första besiktning). För de flesta byggnader ska OVK sedan göras regelbundet, vart tredje eller vart sjätte år (s.k. återkommande besiktning). För de återkommande besiktningarna gäller följande intervall:

Vart tredje år:

• Förskolor, skolor, vårdlokaler och liknande lokaler oavsett typ av ventilationssystem.

Ventilationskanaler.
Foto: Anna Jansson Thulin

Mer information

Plan- och bygglagen (2010:900) 8 kap 14 § och 25 §

Plan- och byggförordningen (2011:338) 5 kap

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter (BFS 2011:16 med ändringar till och med BFS 2025:6).

Boverkets allmänna råd (2012:7) om funktionskontroll av ventilationssystem, OVKAR

Boverkets PBL Kunskapsbanken, OVK

Funktionskontrollanterna i Sverige

Svensk ventilation

Kontakta din kommun för att få veta vad som gäller där du bor.

• Flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande byggnader med FT- eller FTX-ventilation.

Vart sjätte år:

• Flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande byggnader med F-, FX- eller S-ventilation.

Undantag från funktionskontroll

Kravet på återkommande funktionskontroll gäller inte en- och tvåbostadshus med självdragsventilation eller mekanisk frånluftsventilation utan värmeåtervinning.

För dessa krävs endast en första besiktning vid nybyggnad eller nyinstallation, om ventilationssystemet är försett med värmeåtervinning.

Kravet gäller inte heller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring, industribyggnader samt byggnader som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur.

Vad ska kontrolleras?

Vid varje OVK ska det kontrolleras att:

• ventilationssystemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden

• instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga

• ventilationssystemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.

Vid den första besiktningen ska det dessutom kontrolleras att:

• funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet stämmer överens med gällande föreskrifter

Vid återkommande besiktningar ska funktionskontrollanten:

• kontrollera att funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet i huvudsak överensstämmer med de föreskrifter som gällde när systemet togs i bruk

• undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra energihushållningen i ventilationssystemet och som inte medför ett försämrat inomhusklimat

• lämna de uppgifter och anmärkningar som följer av kontrollen.

Luftfilter i ventilationsaggregat.
Foto: Anna Jansson Thulin

Kontrollen ska utföras av sakkunnig funktionskontrollant

OVK ska utföras av en certifierad sakkunnig funktionskontrollant. En certifierad funktionskontrollant kan ha behörighet N (normal) eller K (kvalificerad).

Kraven för certifiering regleras i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter (BFS 2011:16 med ändringar till och med BFS 2025:6).

Senareläggning av besiktningstidpunkt

Om det finns särskilda skäl kan byggnadsnämnden besluta om att senarelägga besiktningstidpunkten.

Särskilda skäl kan till exempel vara om en byggnad inom kort ska genomgå en större ombyggnad eller ändring, eller om byggnaden inte är i bruk.

Intyg om genomförd besiktning

Funktionskontrollanten ska utfärda ett intyg som visar att besiktningen har gjorts, med datum för besiktningen, resultatet av kontrollen och datumet för nästa besiktning. Byggnadens ägare ska sätta upp intyget på väl synlig plats i byggnaden.

Protokoll från kontrollen ska lämnas till både byggnadens ägare och byggnadsnämnden.

De olika ventilationssystemen

S-ventilation: självdragsventilation

F-ventilation: fläktventilation där frånluftsflödena är fläktstyrda

FT-ventilation: fläktventilation där både frånluft- och tilluftsflödena är fläktstyrda

FX-ventilation: F-ventilation med värmeåtervinning

FTX-ventilation: FT-ventilation med värmeåtervinning